

پیامدهای اجتماعی عدم توسعه شهری بر خانواده های محلات حاشیه نشین (مطالعه موردی زنان محله حکمت آباد کرمانشاه)

ژیلا قزوینه^۱، سیدغلامرضا حسینی^۲

۱ سازمان جهاد دانشگاهی کرمانشاه / ACECR) Email: zhila_ghazvineh@yahoo.com

۲ سازمان جهاد دانشگاهی کرمانشاه (ACECR) Email: network.eju@gmail.com

چکیده

در هر جامعه ای خانواده از مهم ترین نهادهای اجتماعی به شمار می رود که کودکان را در دامان خود پرورش داده و در گام بعدی به سوی جامعه هدایت می کند. خانواده ای که کارکردها و وظایف خود را به درستی انجام دهد در پرورش فرزندان موفق خواهد بود. اما در این میان عواملی چند بر وضعیت خانواده ها اثرگذارند. این وضعیت در محلات حاشیه نشین از نمود بیشتری برخوردارند. عدم توسعه شهری در محلات حاشیه نشین پیامدها و تبعات منفی می تواند داشته باشد. این مقاله با هدف مطالعه پیامدهای اجتماعی عدم توسعه شهری در مناطق حاشیه نشین بر روی خانواده های این محلات نگاشته شده است.

جامعه آماری این مطالعه تمامی زنان ساکن در محله حکمت آباد بودند. روش مطالعه کیفی و موردی، روش نمونه گیری، هدفمند و از نوع زنجیره ای بود. گردآوری داده ها با مصاحبه ی عمیق انجام گرفت. از روش تحلیل تئوری بنیانی نیز برای تجزیه و تحلیل داده ها استفاده شد. یافته های به دست آمده از مصاحبه، ۵ مفهوم کلیدی بود. این ۵ مفهوم در قالب پیامدهای عدم توسعه شهری بر خانواده های محلات حاشیه نشین عبارتند از: ۱. عدم ارتباط با بیرون، ۲. نگرانی از وضعیت آینده فرزندان ۳. جدایی گزینی اجتماعی از بعد ذهنی ۴. تبدیل شدن محله به پاتوق معتادان ۵. ایجاد الگوی نامطلوب یادگیری برای کودکان.

واژه های کلیدی

خانواده، زنان، محلات حاشیه نشین، توسعه شهری

مقدمه

در بین تمامی نهادها، سازمان ها و تاسیسات اجتماعی، خانواده نقش و اهمیتی خاص و بسزا دارد. تمامی آنان که در باب سازمان جامعه اندیشیده اند همه مصلحین حتا رویاگرایان و آنان که به ناکجا آباد روی کردند بر خانواده و اهمیت حیاتی آن برای جامعه تاکید ورزیده اند [۱].

از یک سو نخستین گروهی است که از آن بر می خیزیم و در درون آن با دنیا آشنا می شویم و از سوی دیگر بیشترین تاثیر بر کودک که دوران اولیه حیات را می گذراند وارد می سازد و این تاثیر تا پایان حیات پایانی دارد. سوم آن که از روزنه حیات اجتماعی هیچ جامعه ای به سلامت دست نمی یابد مگر آن که از خانواده هایی سالم برخوردار باشد [۲]. در قلب هر جامعه خانواده قرار دارد که کوچکترین واحد است. اگر تغییرات در درون خانواده رخ دهد، پس از آن تغییرات در جامعه بزرگ رخ خواهد داد. مرسوم است که ازدواج پایه و اساس خانواده ازدواج را می سازد.

بنابراین توجه به عوامل مختلفی که بر خانواده اثر گذارند ضروری می نماید. از جمله این عوامل، توسعه شهری است که در خفا خانواده را به گونه ای از خود متاثر می سازد که در برخی موارد چگونگی و تعیین مسیر آینده اعضای آن را تدوین می کند.

اهمیت و ضرورت

نهاد خانواده از نهادهای مهم هر جامعه به شمار می رود که دارای وظایف و کارکردهای گوناگونی است. در یک خانواده سالم، بیشتر کارکردهای خانواده به خوبی انجام پذیر بوده و روابط میان اعضای آن نیز مطلوب و مناسب است. خانواده با طبیعت انسان پیوسته است و جزء اساسی ترین نیازهای جامعه به شمار می آید. امروزه با این که بسیاری از نقش های خانواده را واحدهای دیگر به عهده گرفته اند اما خانواده هنوز هم حساس ترین و دقیق ترین تاثیرات را بر فرزندان جامعه داراست. تحقیقاتی که انجام گرفته میزان تاثیر خانواده را نشان می دهد [۳]. خانواده "سلول" جامعه شمرده می شود. خانواده خوب جامعه خوب می سازد.

امروزه گسترش فیزیکی و اجتماعی شهرها در کنار فوایدی چند، پیامدهای متعددی برای ساکنان یک شهر دارند. بدیهی است این تبعات و پیامدها، همواره ساکنان یک محله را به یکسان تحت تاثیر قرار نمی دهد. محلات حاشیه نشین شهرها از جمله محلاتی است که علاوه بر این که بستری مناسب برای رشد انواع آسیب های اجتماعی است بر وضعیت خانواده ها، زنان و کودکان این محلات نیز اثرات متعددی دارد.